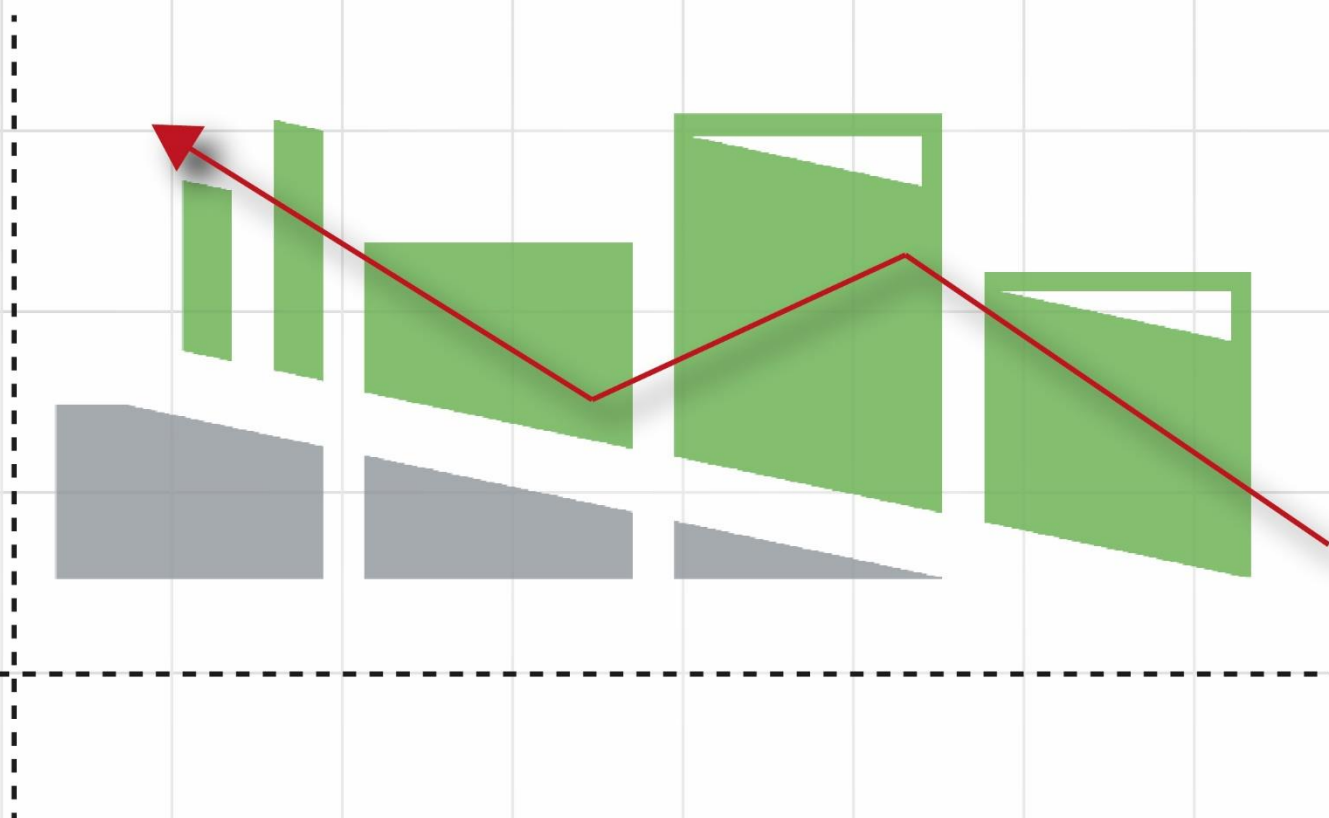

STRATEGIA ROZWOJU GMINY STARACHOWICE

CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

Projekt „Starachowice OD nowa” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 – 2020

Opracowanie:

3. Główne założenia rozwoju Starachowic

3.1 Strategia rozwoju jako instrument interwencji rozwojowej

Strategia rozwoju Starachowic do roku 2027 stanowi nadrzędny dokument planistyczny miasta w zakresie wytyczania kierunków rozwojowych na poziomie wizji miasta, wyznaczenia obszarów planowania strategicznego i przypisanych im celów. Dokument określa również działania jako najbardziej szczegółowe elementy strategii.

Biorąc pod uwagę rangę opracowania warto zwrócić uwagę na kontekst realizacyjny, uwarunkowania związane z tworzeniem strategii, jak również jej specyfiką.

Po pierwsze, strategia rozwoju w związku z tym, że jest dokumentem horyzontalnym miasta stanowi rozwinięcie i uzupełnienie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016-2025. Rekomendacje tam zawarte stanowią ważny element wizji, jak również wyznaczają sposób definiowania miasta jako wspólnoty wszystkich mieszkańców.

Po drugie, wyznaczone założenia rozwojowe strategii stanowią łącznik pomiędzy trwającymi działaniami rewitalizacyjnymi, a polityką stymulowania wzrostu społeczno-gospodarczego w mieście oraz docelowo poszerzeniu działań wpisujących się w ideę Smart City. Zatem kierunki rozwojowe w perspektywie 2027 roku czerpią z zasad zrównoważonego rozwoju, idei miasta inteligentnego, jak również z koncepcji wzmocnienia kluczowych polityk sektorowych w mieście.

Po trzecie, traktowanie niniejszej strategii jako instrumentu, który w rzeczywisty sposób tworzy politykę rozwojową Starachowic nie ma charakteru deklaratywnego. Budowanie wzrostu społeczno-gospodarczego w oparciu o poszczególne obszary planowania strategicznego wynika z identyfikacji konkretnych problemów w diagnozie miasta. Założenia planistyczne zmierzają do urzeczywistnienia pożądanej zmiany społeczno-gospodarczej.

Na poniższym schemacie umieszczono swoiste kontinuum, gdzie zilustrowano poszczególne etapy planowania rozwoju w Starachowicach z punktu widzenia zmieniających się wyzwań planistycznych. W skrócie: dostrzega się przejście z działań związanych z ograniczaniem nierówności do budowy nowoczesnego inteligentnego miasta – przyjaznego, ekologicznego

i korzystającego ze zdobyczy technologicznych. Elementy Smart City znajdują się już w części priorytetów operacyjnych dedykowanych miastu w perspektywie 2027, niemniej kompleksowa idea powiązana z wykorzystaniem nowoczesnych technologii i inteligentnego rozwoju będzie stanowiła podstawowe wyzwanie stojące przed starachowickim samorządem w ramach kolejnej perspektywy planistycznej. Aktualne oparcie się na priorytetach operacyjnych stanowi fundament polityki samorządu zmierzającej do ograniczenia i rozwiązania problemów społeczno-gospodarczych o kluczowym znaczeniu dla Starachowic.

Projekt „Starachowice OD nowa” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 – 2020

	GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI STARACHOWICE OD NOWA	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA	STARACHOWICE SMART CITY
IDEA PRZEWODNIA 	Wdrożenie zasady zrównoważonego rozwoju oraz ograniczenie nierówności rozwojowych.	Minimalizowanie dystansu rozwojowego i wzrost w oparciu o priorytety tematyczne.	Inteligentny rozwój miasta w oparciu o zaawansowane technologie.
KLUCZOWE DZIAŁANIA 	Rewitalizacja, polityka senioralna, integracja społeczna	Ograniczenie kryzysu demograficznego, atrakcyjna przestrzeń publiczna, profesjonalizowane usługi publiczne	Inteligentna gospodarka, mobilność, inteligentne środowisko, inteligentne rządzenie
PERSPEKTYWA 	2016-2025	2018-2027	perspektywa długookresowa

W dalszej części opracowania skoncentrowano się na zdefiniowaniu misji i wizji Starachowic w okresie planistycznym do roku 2027 oraz wyznaczono cele i wynikające z nich priorytety operacyjne.

3.2 Misja samorządu Starachowic do roku 2027

Misja samorządu stanowi fundamentalną zasadę, w obrębie której definiuje się przestrzeń wartości, do których będą odnosiły się wyznaczane kierunki i priorytety operacyjne. Misja wyznacza zestaw podstawowych kierunków działań samorządu, a jej elementarną treścią jest dobrostan i dobrobyt mieszkańców miasta. Innymi słowy misja koncentruje się na mieszkańcach, poprawie jakości życia oraz optymalizacji warunków życia w mieście – uczynienie ze Starachowic miasta atrakcyjnego osiedleńczo na równi z jego potencjałem gospodarczym i atrakcyjnością inwestycyjną. Podstawowymi wartościami i zasadami przyświecającymi z budowaniu misji są:

Przyjęty katalog zasad to równocześnie zobowiązanie do przyjęcia takich metod działania, które będą koncentrować się na poprawie jakości życia starachowiczów. Wyartykułowana misja to swoiste credo przyjętej filozofii zmiany społeczno-gospodarczej i rzeczywistej, nie tylko deklaratywnej woli rozwiązania kluczowych problemów rozwojowych miasta.

MISJA

samorządu Starachowic do roku 2027

Misją starachowickiego samorządu jest podejmowanie działań na rzecz stałego podnoszenia jakości życia mieszkańców w powiązaniu z tworzeniem warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej, osiedlania się, spędzania czasu wolnego oraz rozwoju osobistego przy zachowaniu szczególnej dbałości o środowisko naturalne oraz jakość infrastruktury.

Biorąc pod uwagę treść misji należy raz jeszcze podkreślić, że Starachowice jako samorząd – organizacja mieszkańców – koncentruje się na zaspokajaniu potrzeb i rozwiązywaniu problemów ludzi i organizacji oraz tworzeniu warunków dla urzeczywistniania marzeń i planów członków lokalnej wspólnoty. Zasady sformułowane w misji w istocie konstytuują cały proces planowania strategicznego dla Starachowic wyznaczając jego ramy oraz elementarne wartości.

3.3 Wizja Starachowic 2027

Z misją Starachowic ściśle wiąże się wizja – tj. projektowany obraz miasta w roku 2027, która ma jednoczyć wokół zawartych w niej idei.

WIZJA

Starachowice w roku 2027

Starachowice to tętniące życiem miasto przemysłowe dumne ze swojej historii i tradycji przyciągające nowych mieszkańców i zapewniające optymalne warunki do życia. Starachowiczanie w każdym wieku mogą bez przeszkód dotrzeć do uporządkowanej, atrakcyjnej, funkcjonalnej przestrzeni publicznej i skorzystać z bogatej oferty kulturalnej. Miasto jest dobrze skomunikowane, a mieszkańcy mogą bezpiecznie poruszać się komunikacją publiczną, pieszo oraz rowerem. Wykorzystywane są walory turystyczne i kulturalne Miasta związane z jego przemysłową przeszłością. Mieszkańcy są zintegrowani ze sobą i angażują się w sprawy społecznie istotne, mając świadomość, że ich głos ma znaczenie. Oferta edukacyjna starachowickich szkół jest dostosowana do potrzeb rynku pracy, co przedkłada się na korzyści zarówno dla absolwentów, jak i pracodawców. Jednostki samorządu terytorialnego podejmują aktywny dialog, wspólnie realizując zaplanowane cele rozwojowe Miasta.

MIASTO PRZYJAZNE DO ZAMIESZKANIA

Do wzrostu atrakcyjności miasta przyczyniają się przede wszystkim takie czynniki jak potencjał gospodarczy, przyjazna, dostępna i spójna przestrzeń publiczna, rozwój mieszkalnictwa (za sprawą uporządkowanej polityki mieszkaniowej), a także walory turystyczne i kulturowe. Ponadto, wzrasta poziom wzajemnego zaufania zarówno pomiędzy mieszkańcami Miasta jak i przedstawicielami władz. Młodzi ludzie po zakończeniu edukacji przeprowadzają się do rodzinnego Miasta oraz podejmują tutaj zatrudnienie. Dzięki dostosowaniu oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy oraz płatnym praktykom studenckim, młoda kadra pracownicza

spełnia oczekiwania lokalnych pracodawców. Obserwowany jest rozwój Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice, a dzięki utworzeniu Centrum Społecznej Odpowiedzialności Biznesu nawiązał się dialog między interesariuszami w kwestii zrównoważonego rozwoju Miasta. Mieszkańcy Starachowic w wolnych chwilach korzystają z uroków odnowionych i nowoczesnych terenów zieleni miejskiej. Przestrzeń publiczna jest urozmaicona o skoordynowany system ścieżek rowerowych łączących najciekawsze miejsca Starachowic.

W końcu młodzi ludzie mają swoje miejsce, gdzie mogą swobodnie spędzać czas. Skoordynowany kalendarz imprez kulturalnych urozmaica odpoczynek w Mieście mieszkańcom i przyjeźdnym w każdym wieku. Uporządkowana została przestrzeń publiczna Miasta – powstało jedno rozpoznawalne miejsce pełniące funkcję centrum Miasta. Miejsce to jest dostępne dla każdego (pozbawione barier architektonicznych).

MIASTO CZYSTE

Zmodernizowane przestrzenie publiczne, aby mogły zachować swój urok na bieżąco są utrzymywane w czystości. Skoordynowana została praca służb porządkowych. Podejmowane są działania zmierzające do ograniczenia zanieczyszczenia powietrza na terenie Miasta. Rozwija się miejski system ciepłowniczy poprzez przyłączenie nowych odbiorców. Zadbano także o przestrzeń międzyblokową – mieszkańcy wspólnie dbają o otoczenie swojego miejsca zamieszkania, integrując się przy tym.

MIASTO DOBRZE SKOMUNIKOWANE

Rozbudowa infrastruktury drogowej na terenie Miasta Starachowice przyniosła realne korzyści. Budowa wiaduktu odciążała główny ciąg komunikacyjny Miasta. Natężenie ruchu na drogach zostało ograniczone dzięki rozwojowi i dostosowaniu komunikacji zbiorowej do realnych potrzeb mieszkańców. Przeprowadzono analizy oczekiwań i ankiety satysfakcji osób korzystających z transportu publicznego i na tej podstawie dokonano optymalizacji tych usług. Rozkład jazdy oraz trasa przejazdów autobusów MZK Starachowice zostały dopasowane do oczekiwań podróżujących. Podróż można zaplanować poprzez aplikację mobilną, gdzie możliwy jest również zakup biletu. Mieszkańcy podróżują nowoczesnym i ekologicznym

taborem autobusowym. Autobusy są przystosowane do osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów

MIASTO ZINTEGROWANE

Mieszkańcy Starachowic wspólnie podejmują lokalne inicjatywy rozwojowe. Promowana jest działalność Komitetu Rewitalizacji, organizacji pozarządowych oraz innych grup formalnych i nieformalnych. Mieszkańcy mają świadomość, że ich głos jest ważny i nie boją się go zabierać w sprawach istotnych. Aktywnie uczestniczą w konsultacjach społecznych, budżecie obywatelskim i innych inicjatywach proponując własne rozwiązania. Nawiązał się aktywny dialog pomiędzy mieszkańcami, urzędnikami, a przedstawicielami Rady Miasta i Rady Powiatu. Realizowane są założenia określone w Gminnym Programie Rewitalizacji, co pozwoliło ograniczyć stopień nasilenia zjawisk kryzysowych (głównie w sferze społecznej, ale także w sferze gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej). Coraz rzadziej obserwuje się obojętność mieszkańców, którzy są tolerancyjni wobec siebie, dzięki czemu wzrasta wzajemne zaufanie, silniejsze są więzi sąsiedzkie, osoby z niepełnosprawnościami nie czują się wykluczone społecznie, a obcokrajowcy mogą liczyć na pomoc i wsparcie starachowiczian. Samorządy różnego szczebla podjęły współpracę i odtąd wspólnie realizują cele, co przekłada się na ich pozytywne skutki. Same urzędy są dostępne dla każdego, a podział kompetencji jest jasno określony (wiadomo gdzie załatwić daną sprawę).

Wizja Starachowic koncentruje się na ożywieniu miasta w oparciu o potencjały społeczne, gospodarcze, jak również stabilną politykę rozwojową zmierzającą do osiągnięcia optymalnego poziomu rozwoju ekonomicznego oraz ograniczenia zapaści demograficznej. Wizja Starachowic 2027 to wizja mierzalnej zmiany w obrębie obszarów uznanych za kluczowe dla niwelowania istniejących problemów oraz ograniczenia identyfikowanych zapóźnień.

4. Obszary planowania strategicznego

Interwencja w ramach „Strategii rozwoju Starachowic do roku 2027” to odpowiedź na podstawowe wyzwanie i problemy miasta. Jednocześnie w jej ramach buduje się plany sektorowych polityk ukierunkowanych na rzecz dokonania pożądanej zmiany jakościowej w mieście. Założenia rozwojowe opierają się na wyznaczeniu konkretnych obszarów – kluczowych z punktu widzenia osiągnięcia postulowanej zmiany w Starachowicach, innymi słowy niniejsze opracowanie nie stanowi programu działań powielającego inne dokumenty i opracowania gminne w zakresie poszczególnych inwestycji, jak również nie odnosi się do wszystkich zadań własnych gminy, które wprost wynikają z ustawy o samorządzie gminnym. Tym samym zaprezentowane obszary planowania strategicznego to rdzeń interwencji.

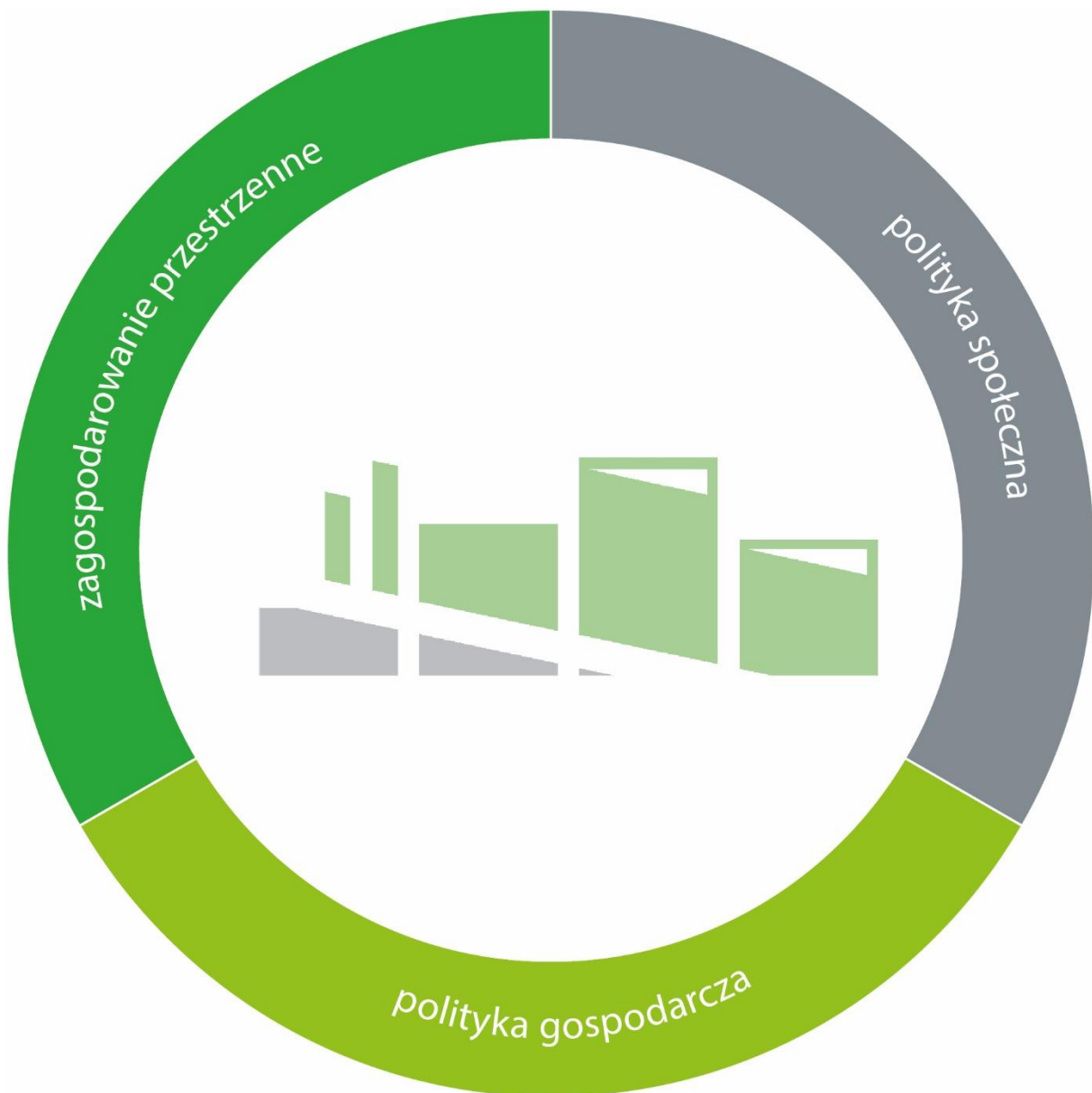
Obszary planowania strategicznego bezpośrednio odnoszą się do zidentyfikowanych kluczowych problemów, silnie determinujących aktualny poziom i stan rozwoju miasta. Warto zwrócić uwagę, że problemy, jak również powiązane z nimi obszary planowania strategicznego są względem siebie komplementarne. Na poniższej grafice przedstawiono logiczne powiązanie wniosków płynących z diagnozy (problemy strategiczne) z obszarami planowania, które są jednocześnie wypadkową zdefiniowanej misji i wizji.

WYZWANIE STRATEGICZNE:

Ograniczenie zjawiska depopulacji miasta

PROBLEMY STRATEGICZNE		obszary planowania strategicznego
1	Niska jakość terenów publicznych	Zagospodarowanie przestrzenne
2	Niezadowalający poziom świadczenia usług publicznych	Polityka społeczna
3	Niewykorzystany potencjał gospodarczy	Polityka gospodarcza

Struktura strategii jest prosta i jednocześnie kompletna. Obszary planowania strategicznego rozpatrywane łącznie pozwalają myśleć o przyszłym rozwoju miasta jako całości. Warto podkreślić, że poszczególne obszary pozwalają na precyzyjne ukierunkowanie interwencji na poziomie celów i działań. Warto podkreślić, że wyznaczone obszary są względem siebie komplementarne, a ich synergia pozwala na zmierzenie się z podstawowym wyzwaniem rozwojowym Starachowic jakim jest **depopulacja**.

4.1 Obszar planowania: zagospodarowanie przestrzenne

zagospodarowanie przestrzenne

Cel strategiczny 1.

Miasto nowoczesne i atrakcyjne –
udoskonalenie struktury przestrzennej

Pierwszym wyznaczonym obszarem planowania jest **zagospodarowanie przestrzenne**, które odnosi się do wymiaru funkcjonalnego Starachowic i postuluje przeobrażenie miasta w kierunku przebudowy struktury przestrzennej. Wyznaczone działania mają na celu poprawienie atrakcyjności przestrzeni publicznych, jak również budowanie ram umożliwiających rozwijanie sfery rekreacyjno-wypoczynkowej, handlowo-usługowej oraz gospodarczej. Innymi słowy nowoczesne zagospodarowanie przestrzenne to silny akcent kładziony na racjonalne planowanie miasta w zgodzie z potrzebami mieszkańców oraz przedsiębiorców.

Konieczność interwencji w sferze przestrzennej miasta to między innymi chaos przestrzenny i urbanistyczny, niedostatki w zakresie estetyki miasta, policentryczna struktura Starachowic (centrotwórczy charakter trzech lokalizacji: Wierzbnika, Starachowic Dolnych oraz obszaru Centrum¹) oraz brak centrum administracyjno-instytucjonalnego. Wśród danych, które uzasadniają konieczność priorytetowego traktowania przestrzeni publicznej wskazuje się spory udział przestrzeni poddawanej procesowi rewitalizacji i konieczności zintegrowania przestrzennego obszaru rewitalizacji z resztą miasta, jak również działaniami związanymi z opracowywaniem, aktualizowaniem planów zagospodarowania przestrzennego, które świadczą o dynamice procesu w Starachowicach.

¹ Obszar Centrum jest definiowany w Strategii jako Plac pod Skałkami.

4.2 Obszar planowania: polityka społeczna

polityka społeczna

Cel strategiczny 2.

Usługi publiczne wysokiej jakości

Drugi obszar planowania strategicznego to **polityka społeczna** definiowana jako zestaw przyjętych i realizowanych działań na rzecz zaspokajania potrzeb i rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców. W ramach polityki społecznej interwencja koncentruje się na usługach publicznych, w tym związanych z polityką demograficzną i prorodzinną, polityką edukacyjno-oświatową, polityką mieszkaniową, jak również związaną z integracją społeczną oraz tworzeniem szerokiej oferty społeczno-kulturalnej dla mieszkańców. Nadrzędne znaczenie z punktu widzenia realizacji działań społecznych jest poprawa jakości usług publicznych oraz dostosowanie ich do zmieniających się potrzeb.

Poprawa jakości świadczonych usług publicznych wiąże się ze zdiagnozowanymi problemami stanowiącymi ważne czynniki determinujące atrakcyjność miasta dla mieszkańców. Głównymi elementami w tym kontekście jest jakość nauczania, szczególnie przedmiotów ścisłych, znacząco niższa od średniej krajowej – bardzo ważna z punktu widzenia budowania innowacyjności lokalnej gospodarki. Kolejnym czynnikiem jest niski poziom rozwoju polityki mieszkaniowej, szczególnie rozmiar i dostępność zasobu komunalnego. Trzeci przedstawiony element to kwestia dostępności opieki żłobkowej w mieście – istotna w perspektywie działań na rzecz ograniczenia problemów demograficznych.

4.3 Obszar planowania: polityka gospodarcza

polityka gospodarcza

Cel strategiczny 3.

Wzmocnienie atrakcyjności osiedleńczej w oparciu o potencjał gospodarczy

Polityka gospodarcza stanowi jeden z kluczowych kierunków rozwojowych ze względu na historię Starachowic, jego tradycję, jak również aktualny potencjał gospodarczy. Starachowice to prężny ośrodek gospodarczy, a funkcjonowanie SSE wpływa na definiowanie miasta jako miejsca pracy dla mieszkańców spoza miasta, jak również cudzoziemców. Wyzwanie związane z ograniczeniem depopulacji wpływa na konieczność poprawiania jakości miejsc pracy, które będą atrakcyjne i zgodne z aspiracjami i oczekiwaniami mieszkańców, jak również przyjezdnych planujących zamieszkanie w Starachowicach. Sfera gospodarcza stanowi olbrzymi potencjał miasta niemniej problemy związane z przedsiębiorczością czy też zapewnieniem SSE Starachowice to wyzwania priorytetowe w kontekście prowadzenia polityki demograficznej i migracyjnej nastawionej na integrację mieszkańców.

Desygnatem polityki gospodarczej jest atrakcyjność inwestycyjna, którą wskazuje się jako jeden z podstawowych czynników wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej oraz ograniczenia drenażu mózgow i podjęcia próby związanej ze stymulowaniem reemigracji na teren Starachowic. Polityka gospodarcza miasta ma w istocie stanowić narzędzie realizacji pożądanego programu społecznego związanego z demografią oraz jakością miasta jako oczekiwanego miejsca pracy i prowadzenia życia rodzinnego czy osobistego. Niemniej wyzwania gospodarcze stojące przed miastem są również związane z niskim poziomem przedsiębiorczości, wysokim poziomem zagospodarowania strefy, przy jednoczesnym wzrastaniu liczby osób pracujących w mieście, co ważne aktualnie nie decydujących się na stałe osiedlenie w Starachowicach. Polityka gospodarcza miasta w tym zakresie ma na celu dokonanie zmiany ten tendencji.

5. Cele strategiczne i działania

5.1 Cel strategiczny 1. Miasto nowoczesne i atrakcyjne - udoskonalenie struktury przestrzennej

Pierwszym filarem rozwojowym w Strategii jest **zagospodarowanie przestrzenne**. Z punktu widzenia istniejących problemów społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych to budowa nowoczesnej i przyjaznej dla mieszkańców przestrzeni miejskiej jest podstawowym kierunkiem zmian w Starachowicach.

W ramach tego celu wytypowano **9 działań**.

a. **Rewitalizacja (1a).**

Ranga polityczna i zarządcza rewitalizacji została wprost wyartykułowana w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016-2025. Rewitalizacja to podstawowy impuls rozwojowy i punkt wyjścia dla koncepcji Strategii, która stawia nacisk głównie na jakość życia i rozwiązanie problemów społecznych.

b. **Zagospodarowanie naturalnych przestrzeni publicznych (1b).**

Starachowice mimo swojego przemysłowego charakteru posiadają wiele naturalnych przestrzeni publicznych. W pierwszej kolejności istnieje potrzeba zagospodarowania miejsc, w których starachowiczanie spędzają najwięcej czasu tj. zbiorników wodnych Pasternik i Lubianka, Parku Miejskiego czy Szlakowiska. W dalszej perspektywie należy zapoczątkować działania dążące do wykorzystania potencjału doliny rzeki Kamiennej oraz Zbiornika Piachy.

c. **Wykorzystanie potencjału policentrycznej struktury miasta (1c).**

Starachowice posiadają 3 miejsca, które pełnią funkcję tzw. „centrum” tj.:

- Wierzbnik, pełniący głównie funkcje handlowo-usługowe (odnowiony rynek wraz z okolicznymi ulicami) oraz komunikacyjne (dworzec PKP oraz stanowiska bus),
- Starachowice Dolne z planowanym centrum przesiadkowym, sąsiadującym ze Zbiornikiem Pasternik, Parkiem Miejskim oraz Starachowickim Centrum Kultury. To miejsce może stać się obszarem koncentracji usług oraz miejsc spędzania wolnego czasu,

- Obszar „Centrum” przy placu pod Skałkami, na którego terenie znajduje się m.in. Sąd Rejonowy czy też Galeria Skałka wraz z Domem Seniora „Manhattan”.

Ten podział wynikający z rozwoju historycznego i przestrzennego miasta ma swoje zalety i wady. Kluczowe jest wykorzystanie pozytywnych aspektów z tego płynących.

d. **Ograniczenie poziomu dekoncentracji instytucji publicznych (1d).**

Kolejne działanie odnosi się wprost do konieczności budowy centrum administracyjno-instytucjonalnego Starachowic. Stworzenie takiej przestrzeni wiąże się po pierwsze z koniecznością uporządkowania funkcjonalnego poszczególnych części miasta oraz koniecznością wypracowania miejsca, które będzie administracyjnym sercem miasta. Największy potencjał ku temu ma wskazany w celu 1c obszar Centrum.

e. **Estetyzacja przestrzeni miasta (1e).**

Poprawa wyglądu miasta to podstawowy czynnik budujący markę i atrakcyjność Starachowic. Obecnie miasto charakteryzuje się chaosem przestrzennym i jest to odczuwalne we wszystkich częściach miasta, nie tylko tych definiowanych jako centrotwórcze. Do poprawy wyglądu miasta ważne jest wykorzystanie designu w przestrzeni publicznej oraz uporządkowanie reklam poprzez wykorzystanie mechanizmów ustawy krajobrazowej.

f. **Stworzenie Systemu Informacji Miejskiej (1f).**

Z estetyzacją miasta łączy się konieczność stworzenia Systemu Informacji Miejskiej, czyli jednolitych pod względem wizualnym nośników przekazujących informacje o mieście np. tablice z nazwami ulic, mapy, rozkłady jazdy, kierunkowskazy itp. Ma to na celu pokazać nowoczesne oblicze miasta traktując jego przemysłowy charakter jako szansę rozwojową.

g. **Wdrożenie zasad projektowania uniwersalnego (1g).**

Starachowice ze względu na swoje położenie geograficzne, trendy demograficzne oraz zaniedbania w sferze przestrzennej, przy odnowie miasta musi wykorzystywać uniwersalne projektowanie, które opiera się na tworzeniu miejsc publicznych w taki sposób, aby były one dostępne dla wszystkich, w tym w szczególności dla osób

z niepełnosprawnościami czy osób starszych. Zwiększona dostępność do wspólnych dóbr ma na celu zachęcenie do udziału tych grup społecznych w życiu publicznym.

h. Tworzenie przestrzeni publicznych przyjaznych dzieciom i rodzicom (1h).

Miasto musi być magnesem dla rodzin z dziećmi i oferować przestrzenie publiczne, które będą przyjazne, bezpieczne i czyste. Starachowice powinny obfitować w place zabaw, tereny zielone, miejsca do uprawiania sportów, jazdy na rowerze czy rolkach. Przestrzenie muszą być wyposażone w dziecięcą infrastrukturę np. przewijaki, czytelne i intuicyjne oznaczenia, niezbędne zabezpieczenia itp.

i. Ochrona dziedzictwa kulturowego (1i)

Warto zwrócić uwagę na unikalne dziedzictwo związane z modernistyczną architekturą mieszkaniową: kolonie robotnicze i urzędnicze. Ochrona dziedzictwa krajobrazowego poprzez utworzenie parku kulturowego architektury mieszkaniowej pozwoli na zachowanie unikalnego dziedzictwa Starachowic jako miasta przemysłowego.

zagospodarowanie przestrzenne

Cel strategiczny 1.

Miasto nowoczesne i atrakcyjne
- udoskonalenie struktury przestrzennej

1a	Rewitalizacja
1b	Zagospodarowanie naturalnych przestrzeni publicznych
1c	Wykorzystanie potencjału policentrycznej struktury miasta
1d	Ograniczenie poziomu dekoncentracji instytucji publicznych
1e	Estetyzacja miasta
1f	Stworzenie Systemu Informacji Miejskiej
1g	Wdrożenie zasad projektowania uniwersalnego
1h	Tworzenie przestrzeni publicznych przyjaznych dzieciom i rodzicom
1i	Ochrona dziedzictwa kulturowego

5.2 Cel strategiczny 2. Usługi publiczne wysokiej jakości.

W ramach polityki społecznej kluczowe znaczenie mają **usługi publiczne**, których jakość oraz dostępność w dużej mierze warunkują zadowolenie mieszkańców z życia w danym miejscu, jak również zachęcają do osiedlania się i zakładania rodzin. Usługi publiczne są świadczone przez samorzady różnych szczebli oraz ich agendy i jednostki organizacyjne, jak również rynek, sektor przedsiębiorstw oraz organizacje pozarządowe. Zatem interwencja samorządu lokalnego obejmuje również lobbing i wspieranie inicjatyw społecznych: firm oraz organizacji pozarządowych.

W ramach Celu 2. „Poprawa jakości świadczonych usług publicznych” zdefiniowano działania, które stanowią ilustrację potrzeb począwszy od tych związanych z mieszkalnictwem (aspekt istotny z punktu widzenia osiedlania się w mieście), poprzez edukację, kulturę, ofertę spędzania czasu wolnego, a skończywszy na polityce senioralnej stanowiące łącznie spójny przekaz prezentujący portret pożądaných zmian w obszarze zagadnień społecznych.

W ramach tego celu wytypowano **9 działań**.

a. **Rozwój mieszkalnictwa (2a).**

Wprowadzanie rozwiązań zwiększających dostępność zasobów mieszkaniowych, w tym mieszkań socjalnych, komunalnych i chronionych to podstawowe działania mogące zwiększyć atrakcyjność starachowickiego rynku nieruchomości. Bez wątpienia działania w tym zakresie powiązane są ze współpracą z deweloperami oraz komercyjnymi inwestorami, tak żeby dostępny rynek mieszkań był atrakcyjny dla szerokiego grona mieszkańców. Jednocześnie biorąc pod uwagę fakt, że Starachowice to miasto, do którego przyjeżdża się pracować (ośrodek gospodarczy zapewniający miejsca zatrudnienia dla rzeszy okolicznych mieszkańców i całego regionu), wytworzenie rynku dostępnych mieszkań to pierwszy element zachęcający do zamieszkania w Starachowicach,

b. **Zwiększenie dostępności usług opiekuńczo-wychowawczych (2b).**

Kolejny krok związany z zaspokajaniem potrzeb rodzin i nowo osiedlających się mieszkańców jest rozwój systemu opieki żłobkowej i przedszkolnej. W tej perspektywie

duże znaczenie ma stymulowanie i wspieranie inicjatyw o charakterze rynkowym. Warto zwrócić uwagę, że odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach wynosi tylko 4,2%, co w powiązaniu z dynamicznie rozwijającym się rynkiem pracy jest wyzwaniem rozwojowym (aktywizacja zawodowa kobiet),

c. Poprawa jakości kształcenia w zakresie kompetencji kluczowych (2c).

Na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym edukacja stanowi obszar wymagający interwencji. Jakość edukacji, wyniki analizowanych testów wiedzy są niższe od średnich regionalnych i ogólnopolskich, szczególnie w kontekście przemysłowego charakteru miasta oraz jego statusu są niedostateczne i nieadekwatne do potencjału, którym dysponują Starachowice. Głównymi elementami interwencji powinna być więc poprawa jakości kształcenia w zakresie kompetencji kluczowych, szczególnie języków obcych oraz nowych technologii.

d. Kształtowanie kompetencji interkulturowych wśród młodzieży (2d).

W dobie coraz bardziej postępującej globalizacji przy nauce języka obcego istotne jest położenie nacisku na kompetencje interkulturowe, które definiowane są jako zdolność do szybkiego zrozumienia i efektywnego działania w kulturze innej niż nasza. W połączeniu z podstawową wiedzą na temat danego regionu i nauką języka obcego, dają one bazę do świadomego i sprawnego poruszania się wśród innych kulturowo osób. Kompetencje interkulturowe mogą być kształtowane poprzez m.in. wymiany młodzieżowe, wyjazdy edukacyjne czy obozy.

e. Promocja przedsiębiorczości wśród młodzieży (2e).

Kolejnym działaniem jest kreowanie i wykorzystanie przedsiębiorczości młodych ludzi m.in. przy pomocy „Klubu młodego przedsiębiorcy”, który może być powołany w ramach struktur Centrum Obsługi Inwestora. W ramach klubu będą odbywały się spotkania z przedsiębiorcami, symulacje prowadzenia działalności gospodarczej, gry edukacyjnej itp.

f. Rozwój współpracy szkół podstawowych z przedsiębiorcami (2f).

Ważnym aspektem jest również wzmacnianie systemu współpracy pomiędzy szkołami podstawowymi oraz sektorem lokalnych przedsiębiorstw, w tym tworzenie klas patronackich, realizacja praktyk i staży, dedykowanych prelekcji itp.

g. Wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego (2g).

Poprawa kształcenia i wysoki poziom nabywanych kompetencji i umiejętności wśród młodzieży będą atutem w poruszaniu się na rynku pracy, będą umożliwiały również założenie działalności gospodarczej, niemniej część absolwentów wyjedzie do innych wielkomiejskich ośrodków akademickich ze względu na chęć kontynuowania nauki na poziomie wyższym. W związku z tym należy budować ofertę, która z jednej strony będzie atrakcyjna dla osób pozostających na miejscu, a z drugiej zachęci część starachowiczian do reemigracji lub skłoni mieszkańców okolicznych miejscowości do przeprowadzki do Starachowic. W tym kontekście ważna jest wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego, w tym w zakresie kultury, sportu i rekreacji.

h. Wykreowanie rozpoznawalnego wydarzenia kulturowego (2h).

Miasto będzie dążyło do stworzenia warunków sprzyjających wykreowaniu markowego i rozpoznawalnego wydarzenia kulturowego, np. festiwalu, koncertu, wystawy itp.

i. Rozwijanie istniejącego systemu polityki senioralnej (2i).

Patrząc na perspektywy demograficzne należy również zwrócić uwagę na oferowane przez miasto w wymiarze usługowym oraz infrastrukturalnym usługi dla osób starszych. Wsparcie może być realizowane poprzez m.in. rozszerzenie Karty 60+ i oferty Domu seniora, pozyskania dofinansowania na nowe działania dla seniorów (szkolenia, wydarzenia, projekty), likwidacja barier architektonicznych czy rozwój systemu usług społecznych i zdrowotnych.

Podsumowując ten cel w kontekście polityki społecznej i usług publicznych warto przytoczyć najnowsze dane dotyczące planów młodzieży uczęszczających do miejscowych szkół. Optyka młodzieży zwykle pokazuje perspektywę bardziej zradykalizowaną, niemniej

warto skonfrontować opinie młodzieży z założeniami planistycznymi. Dla 87,3% badanych uczniów Starachowice są miastem rozwijającym się, a tylko 1,8% badanych deklaruje, iż zdecydowanie nie zgadza się z taką tezą. Zapytano młodych, o to czy Starachowice zapewniają wysoką jakość życia i 61,9% uważa, że raczej nie lub zdecydowanie nie. Jednocześnie tylko 30,9% badanych po ukończeniu szkoły planuje zostać w Starachowicach.

Przytoczone dane wskazują po pierwsze na pozytywny odbiór zmian w mieście, niemniej ich zasięg jest niedostateczny, bo blisko dwie trzecie uważają, że jakość życia w mieście jest niewystarczająca i tylko co trzeci młody starachowicz planuje zostać w mieście po ukończeniu szkoły. Powyższe dane ilustrują poprawiającą się sytuację w mieście oraz silną tendencję migracyjną. Pozytywnym elementem jest odsetek uczniów, którzy chcieliby podjąć pierwszą pracę w swoim rodzinnym mieście – sześciu na dziesięciu respondentów deklaruje taką chęć. Jest to pozytywny prognostyk, wskazana grupa w szczególności jest istotna biorąc pod uwagę lokalną demografię.

Ostatnią ze wskazanych statystyk należy skonfrontować z populacją deklarującą wyjazd z miasta od razu po ukończeniu szkoły - 69,1%. Zatem liczba chcących pozostać w mieście jest dwukrotnie niższa od populacji, która chciałaby podjąć w pierwszą pracę w Starachowicach. W jednym przypadku mamy do czynienia z planem, a w drugiej z myśleniem życzeniowym (chęciami). 60% udział chcących się związać ze Starachowicami to grupa, którą należy przekonać do pozostania w mieście. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne budowa silnej polityki społecznej i edukacyjnej powiązanej z atrakcyjnym rynkiem pracy pozwoli na zatrzymaniu części negatywnych tendencji procesów.

polityka społeczna

Cel strategiczny 2.

Usługi publiczne wysokiej jakości

2a	Rozwój mieszkalnictwa
2b	Zwiększenie dostępności usług opiekuńczo-wychowawczych

2c	Poprawa jakości kształcenia w zakresie kompetencji kluczowych
2d	Kształtowanie kompetencji interkulturowych wśród młodzieży
2e	Promocja przedsiębiorczości wśród młodzieży
2f	Rozwój współpracy szkół podstawowych z przedsiębiorcami
2g	Wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego
2h	Wykreowanie rozpoznawalnego wydarzenia kulturowego
2i	Rozwijanie istniejącego systemu polityki senioralnej

5.3 Cel strategiczny 3. Stymulowanie rozwoju Starachowic w oparciu o potencjał gospodarczy

Trzecim filarem rozwoju Starachowic jest **gospodarka** definiowana jako duży potencjał i podstawowy atut miasta związany z budową atrakcyjności osiedleńczej jako narzędzia umożliwiającego zmianę aktualnych tendencji demograficznych. Zaplanowana interwencja ma szeroki charakter obejmujący infrastrukturę, kwestie środowiskowe oraz elementy bezpośrednio oddziałujące na lokalny rynek pracy i gospodarkę. Struktura lokalnej gospodarki jest zdominowana przez duże przedsiębiorstwa, ulokowane na terenie SSE, która jest silnym impulsem dla rozwoju Starachowic. Uwarunkowania gospodarki i jej profil można streścić w drodze jaką przeszła – „od Stara do Manna”, co daje rozpoznawalność na poziomie ogólnopolskim.

W ramach tego celu wytypowano **9 działań**.

a. Poprawa jakości miejsc pracy (3a).

Z punktu widzenia interwencji, podstawowe znaczenie ma poprawa jakości miejsc pracy w Starachowicach tj. prowadzenie działań ukierunkowanych na przyciąganie pracodawców będących w stanie zagwarantować miejsca pracy zgodne z aspiracjami i oczekiwaniami mieszkańców Starachowic.

b. Utworzenie Centrum Obsługi Inwestora (3b).

W kontekście celu 3a ważne znaczenie ma system przyciągania i obsługi inwestora w ramach którego będzie dostępny m.in. punkt informacyjny, wsparcie doradcze czy szkoleniowe. W obrębie COI będzie również funkcjonował Klub młodego przedsiębiorcy (cel 2e).

c. Budowa pakietów wsparcia sektora lokalnego biznesu (3c).

Kolejnym działaniem Strategii jest wspieranie mikroprzedsiębiorstw oraz handlu i rzemiosła, które w naturalny sposób są miastotwórcze i mają potencjał do kreowania potrzeb konsumpcyjnych. Tworzenie dedykowanych pakietów wsparcia dla małego biznesu to próba ożywienia gospodarczego miasta w wymiarze lokalnym na bazie ruchu, który generują Starachowice jako ośrodek miejski i centrum administracyjne.

d. Rozwój ekonomii społecznej (3d).

W Starachowicach niezbędny jest rozwój ekonomii społecznej. Ważne będzie wsparcie dla już istniejącego podmiotu – Spółdzielni Socjalnej „Starachowiczanka” jak i pomoc przy tworzeniu nowych spółdzielni, które będą spełniały kryteria ekonomiczne i społeczne.

e. Utworzenia zielonej strefy aktywności gospodarczej (3e).

W związku z wypełnieniem się terenów Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice”, konieczne są działania miasta, które zapewnią rozwój gospodarczy. Teren Michałowa charakteryzuje się największym potencjałem do powstania zielonej strefy aktywności gospodarczej. Strefa aktywności mogłaby cechować się atrakcyjnymi warunkami finansowymi dla firm, zagospodarowaniem terenu czy wsparciem przez podaż usług.

f. Poprawa dostępności komunikacyjnej (3f).

Ukierunkowanie działań na rzecz infrastruktury wynika z konieczności dostosowania całego obszaru miasta do zmieniających się uwarunkowań. Dostępność komunikacyjna to element z jednej strony wspomagający atrakcyjność inwestycyjną, z drugiej natomiast wpływający na jakość życia mieszkańców oraz dojeżdżających do pracy. Ważna będzie także współpraca miasta z samorządami na szczeblu powiatowym i wojewódzkim przy budowie wiaduktu w Starachowicach Dolnych oraz północno-zachodniej obwodnicy. W tym kontekście warto zasygnalizować projekty mające na

celu rozwijanie infrastruktury dedykowanej rowerzystom jako element zrównoważonego rozwoju oraz integralnego elementu systemu transportu intermodalnego.

g. Wdrażanie rozwiązań na rzecz czystszej powietrza (3g).

Konsekwencją silnego zanieczyszczenia miasta i coraz silniej artykułowanej chęci życia w czystym środowisku naturalnym wynika konieczność wdrażania rozwiązań na rzecz czystego powietrza np. poprzez termomodernizację czy wymianę przestarzałych pieców.

h. Starachowice - atrakcyjne miasto przemysłowe (3h).

Wzmocnienie atrakcyjności osiedleńczej w oparciu o potencjał gospodarczy to również marka miasta, kreacja Starachowic, jako miejsca satysfakcjonującej pracy i komfortowego życia. Atrakcyjność Starachowic jest warunkowana funkcjonowaniem zróżnicowanego i rosnącego rynku ofert pracy. Wzrastająca podaż ofert pracy w połączeniu z harmonijnym rozwojem urbanistycznym, nowoczesnym przemysłem oraz bogactwem życia kulturalnego i sportowo-rekreacyjnego wzmocni pozycję Starachowic na konkurencyjnym rynku miast średniej wielkości z perspektywy inwestorów i przede wszystkim mieszkańców.

i. Integracja cudzoziemców (3i).

Aspektem kończącym powyższy cel jest działanie ukierunkowane na integrację cudzoziemców, przekonanie ich do zamieszkania na terenie miasta co przełożyłoby się na zwiększenie bazy podatkowej oraz pobudzenie potencjału demograficznego.

polityka gospodarcza

Cel strategiczny 3.

Stymulowanie rozwoju Starachowic w oparciu o potencjał gospodarczy

3a	Poprawa jakości miejsc pracy
3b	Utworzenie Centrum Obsługi Inwestora
3c	Budowa pakietów wsparcia sektora mikroprzedsiębiorstw

3d	Rozwój ekonomii społecznej
3e	Utworzenie zielonej strefy aktywności gospodarczej
3f	Poprawa dostępności komunikacyjnej
3g	Wdrażanie rozwiązań na rzecz czystego powietrza
3h	Starachowice – atrakcyjne miasto przemysłowe
3i	Integracja cudzoziemców

6. System monitoringu i ewaluacji

6.1 Monitoring bieżący w okresach rocznych

Monitoring oznacza prowadzenie regularnych pomiarów (ilościowych i jakościowych) oraz badanie zjawisk społeczno-gospodarczych. Zebrane dane ułatwią wybór właściwych działań w przypadku niepożądanych lub nieprzewidzianych skutków interwencji planistycznej, a także pozwolą na podjęcie akcji naprawczych lub usunięcie skutków w już istniejącej sytuacji. Podstawowymi zasadami prowadzenia monitoringu Strategii jest: **cykliczność** (prowadzenie monitoringu w wymiarze rocznym) oraz **transparentność** (publikowanie raportów monitorujących po ich zatwierdzeniu).

Celem monitoringu Strategii jest uzyskanie kompletnej informacji zmiany jakościowej w obszarach uznanych za kluczowe w części planistycznej tj. zagospodarowanie przestrzenne, polityka społeczne oraz polityka gospodarcza. Monitoring zakłada weryfikację poszczególnych działań przypisanych do każdego celu tj. szczegółowy opis działań podjętych przez miasto, napotykanne problemy i na jakim etapie jest realizacja działań.

Proces wdrażania Strategii Rozwoju będzie poddawany kontroli Rady Miejskiej w Starachowicach. Rada, jako organ przyjmujący dokument, będzie nadzorowała prawidłowość wypełniania jego celów i odpowiadała przed wspólnotą lokalną za efekty jego realizacji. Raport roczny będzie opracowywany **do końca kwietnia za każdy mijający rok**, a następnie przedstawiany członkom Rady Miejskiej w formie pisemnej.

Do monitoringu rocznego, wykorzystywane pomocniczo będzie sprawozdanie roczne z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016-2025, w którym o ile to możliwe wskazane tam wskaźniki będą odpowiednio uzupełnione i rozszerzone na obszar całego miasta.

6.2 Przeglądy strategiczne – ewaluacja

Rekomenduje się przeprowadzenie **jednego przeglądu strategicznego** w okresie obowiązywania Strategii – **w połowie 2022 roku**. Wynikiem przeprowadzenia przeglądu będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu (informacje roczne) wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych i działań. Przegląd strategiczny spełni warunki tzw. ewaluacji *mid-term*, której celem jest obiektywna krytyka pierwszych wyników wdrażania strategii, co pozwoli ocenić również jakość samego systemu wdrażania i monitorowania. Przegląd strategiczny ma na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele przekładane są na działania oraz wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji). W ramach przeglądu strategicznego dokonywana jest także aktualizacja podstawowych danych zawartych w analizie źródeł wtórnych stanowiącej jeden z elementów strategii. Ewentualne zmiany w Strategii dokonywane będą uchwałą Rady Miejskiej na wniosek Prezydenta Miasta. Jeżeli zmiany nie będą potrzebne, ewaluacja wraz ze sprawozdaniem rocznym będzie przekazywana członkom Rady Miejskiej.

Celem ewaluacji będzie porównanie założonych w Strategii oddziaływań i efektów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi efektami. Na tej podstawie formułowane będą zalecenia na kolejne lata wdrażania Strategii. Ocena dokonywana będzie przez Prezydenta Starachowic we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miejskiego, które przedstawią ją do przyjęcia Radzie Miejskiej.

Ocena końcowa zostanie przeprowadzona po zakończeniu całego okresu, w jakim realizowane mają być zadania ujęte w Strategii. Wnioski z oceny (przy wykorzystaniu narzędzi stosowanych w ramach przeglądów strategicznych) posłużą jako rekomendacje dla planowania rozwoju w następnych okresach planowania strategicznego.

System wdrażania Strategii jest procesem, który wymaga czasu oraz wyboru metody wprowadzania kontekstowych korekt. W przypadku *Strategii rozwoju Starachowic do roku 2027*, system wdrażania będzie można uznać za właściwy, jeżeli:

- kolejne projekty strategiczne będą realizowane z właściwą konsekwencją,
- w każdym momencie wdrażania będzie dostępna pełna informacja zarówno o działaniach strategicznych, jak i o zmianach w uwarunkowaniach rozwoju miasta,
- liczba podmiotów oraz ich aktywność skoncentrowana wokół celów strategicznych będzie rosła,
- Strategia będzie stanowiła oś zarządzania miastem, a równocześnie będzie narzędziem pozyskiwania środków z otoczenia.